

Analýza provozu kavárny Tři ocásci z hlediska odpadů

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

Text: Petr Nohava, Romana Kaclíková

Korektury: Lucie Pokorná

Sazba: Pavel Richter

Fotografie: Ester Dobiášová

ISBN: 978-80-86834-67-2

Tuto publikaci podpořila Nadace Veronica z veřejné sbírky dobročinných obchodů.

V září 2017 vydalo Hnutí DUHA, Údolní 33, 602 00 Brno, info@hnutiduha.cz, www.hnutiduha.cz

Vytištěno na recyklovaném papíře.

Další úspěch může být náš společný

V naší práci dosahujeme úspěchů i díky pomoci lidí, jako jste vy. Zkuste to ještě dnes zde: darce.hnutiduha.cz. Děkujeme!

**Hnutí DUHA prosazuje zdravé prostředí pro život, pestrou přírodu a chytrou ekonomiku.
Dokážeme rozhýbat politiky a úřady, jednáme s firmami a pomáháme domácnostem.**

Tři ocásci je brněnská družstevní férová kavárna, pohošťovna a bar s plně veganským provozem. V souladu s konceptem Zero Waste se provozovatelé snaží minimalizovat produkci odpadů. Následující text analyzuje zavedené postupy v kavárně a navrhuje možná řešení k dalšímu snižování množství odpadů. Důraz je kladen na každodenní provoz kavárny.

Charakteristika

Hlavní provozovna se nachází v ulici třída Kpt. Jaroše v pronajatém prostoru o velikosti zhruba 190 m². Tvoří ji obslužný bar, plně vybavená kuchyně, prostory pro zákazníky, 3 WC a skladovací prostory.

Management odpadů

V současné době má kavárna smlouvu na odvoz směsného komunálního odpadu se společností SAKO, a to na výsyp popelnice o objemu 120l ve frekvenci 2x týdně za cenu 4 950 Kč bez DPH. Zároveň má kavárna uzavřenou smlouvu s Magistrátem města Brna na zapojení do systému tříděných odpadů za cenu 1 000 Kč bez DPH na rok 2017 (snižená cena kvůli pozdějšímu zapojení, běžná částka je 1 500 Kč bez DPH). Tato smlouva umožňuje tříděný odpad (papír, sklo, směsný plast a nápojový karton) vhazovat do barevných kontejnerů na ulici nebo využívat služeb sběrných dvorů v Brně (ovšem s výjimkou bioodpadu). Dalším odpadem, vznikajícím v kuchyni, je přepálený olej. Ten je odděleně shromažďován a vykopán soukromým podnikatelem.

Ke zjištění složení odpadu končícího v popelnici (SKO) byl na přelomu června a července 2017 proveden rozbor jeho složení. Rozbor byl proveden celkem 3x v různých dnech – jednou v pracovním týdnu (149 zákazníků), podruhé o víkendu (122 zákazníků) a poslední rozbor byl proveden po akci/přednášce (32 zákazníků). Podrobnější výsledky jsou uvedeny v tabulce. Z výsledků je zřejmé, že v provozovně se opravdu dobře třídí a jen výjimečně je zastoupen běžně tříděný odpad.

	Denní množství v kg	Váhové zastoupení v %
Bioodpad (zbytky zeleniny, kávová sedlina, pečivo, zbytky jídel)	5,03	66,8 %
Papírové utěrky z WC	0,88	11,7 %
Mokrý a mastný ubrousky z kuchyně a od zákazníků	0,83	11,0 %
Ostatní odpad	0,42	5,6 %
Plast, tetrapak, hliník	0,2	2,7 %
Papír	0,17	2,3 %
CELKEM	7,53	100 %

V dalších částech navrhujeme možnosti, jak množství směsného komunálního odpadu končícího v popelnici ještě více snížit.

Bioodpad

Zbytky zeleniny, kávová sedlina, čajové sáčky, zbytky jídla... Tohoto odpadu bylo zdaleka nejvíce, váhově zhruba $\frac{2}{3}$ celého obsahu popelnice. Objemová produkce bioodpadu je dle odhadů pracovníků v kuchyni zhruba 15–20 l denně.

Možné řešení:

1. Ideálním způsobem zpracování bioodpadu je kompostování. Provoz kavárny je veganský, odpad z kuchyně a zbytky jídel jsou pouze rostlinného původu. Také přepálený olej je separován a v bioodpadu nekončí. Bohužel, majitel prostor kavárny se kvůli obavám ze zvýšeného počtu hlodavců proti kompostování v přilehlém vnitrobloku postavil. Také není jisté, že by byl kompost schopen se dostatečně rychle rozkládat.
2. V tuto chvíli tedy nezbyvá než zajistit samostatný svoz bioodpadu. Kontaktovali jsme s dotazem několik firem a službu poptali, podrobnosti nabídek jsou v níže uvedené tabulce. Bioodpad bude potřeba oddělovat do zvláštní popelnice a skladovat na dvoře, vedle popelnice na směsný odpad.

firma	Velikost nádoby	Četnost svozu	Cena za službu (cena uváděná bez DPH)
Kaiser	30 l	2× týdně	390 Kč/vývoz včetně pronájmu nádoby
FCC	60 l 120 l	dle potřeby	60 Kč/vývoz 120 Kč/vývoz
Suez	2 × 30 l	1× týdně nebo dle potřeby	450 Kč/vývoz + 4,50 Kč za kg odpadu

3. Další možnost, i když spíše teoretická, je vlastní odvoz bioodpadu na centrální kompostárnu v Brně-Černovicích. Cena za odevzdání je 4,50 Kč/kg odpadu bez DPH.

Je zřejmé, že svoz bioodpadu navýší provozní náklady kavárny. Na druhou stranu při správném třídění zůstane jen velmi malé množství směsného komunálního odpadu a bude možné snížit frekvenci svozu SKO nebo velikost nádoby, což znamená také nižší náklady za službu. Např. firma Kaiser nabízí svoz 240 l nádoby 1× týdně za roční poplatek 2 860 Kč bez DPH.

Papírové ubrousky

K usušení rukou na kavárenském WC jsou k dispozici papírové ubrousky. Dle rozboru takto vznikne ročně mezi 250–300 kg odpadu. V tuto chvíli použité ubrousky končí v popelnici. Teoreticky je možné je zařadit mezi bioodpad, ovšem ne všechny svozové společnosti toto umožňují, některé dokonce použité ubrousky v bioodpadu výslovně zakazují. Ubrousky se aktuálně nakupují za cenu 15,7 Kč/balení (250 ks), to znamená, že jeden kus vychází na 6 haléřů. Počet ubrousků použitých na jedno utření rukou se liší dle zvyků jednotlivých uživatelů, různé studie uvádí číslo mezi 2–5 a tedy jedno utření rukou vyjde na asi 25 haléřů. K ceně za jedno utření je také kromě pořizovacích nákladů nutné přičítat náklady na odstranění použitých ubrousků.

Doporučujeme provozovateli kavárny zvážit i jiné způsoby osušení rukou:

1. Elektrický sušák, jehož hlavní výhodou je bezodpadový provoz. Některé novější modely navíc pracují už jen se studeným vzduchem a jsou tak oproti horkovzdušným přístrojům energeticky méně náročné. Vyšší pořizovací cena je vyvážena velice nízkými provozními náklady (např. přístroj Dyson Blade V stojí zhruba 20 000 Kč bez DPH, při ceně elektrické energie 5 Kč/kWh tak vyjde jedno usušení na 2,2 haléře).
2. Další alternativou jsou látkové ručníky. Hygienické předpisy sice neumožňují mít na veřejném WC pověšený látkový ručník tak jako v domácích koupelnách, lze ale využít systému samonavíjecích rolí ručníku. Role látkového ručníku je uzavřena v přístroji a část ručníku je připravena k použití. Po něm se role automaticky pootočí, mokrá část je vtažena dovnitř přístroje a nová, suchá část ručníku opět připravena pro další použití. Hlavní výhodou je taktéž bezodpadový provoz. Role ručníku vystačí na zhruba 120 usušení, poté se vymění a servisní společnost zajistí vyprání. Zásobník i role ručníků jsou v pronájmu od servisní společnosti (např. CWS-boco), odpadají tedy pořizovací náklady. Servis jedné role ručníku stojí zhruba 80 Kč, v přepočtu tak jedno utření rukou vychází na 66 haléřů.

Pokud chce provozovatel zůstat u papírových ubrousků, měl by zajistit, aby byly pouze z recyklovaného papíru, nebarvené, a preferovat lokální výrobce. Doporučujeme pořídit takový dávkovač ubrousků, který zajistí jejich výdej po jednom kuse. Vhodné by zároveň bylo zařídit, aby odběratel bioodpadu použité ubrousky akceptoval.

Znečištěné ubrousky z kuchyně a od zákazníků

Tyto představují dalších zhruba 250 kg odpadu ročně. A z důvodu znečištění mastnotou je jejich zahrnutí do tříděného odpadu ještě obtížnější, než je tomu v případě ubrousků z toalety. Vhodnou alternativou je přechod na látkové ubrousky pro zákazníky a látkové utěrky v kuchyni. S počátečním vybavením by mohli pomoci sami zákazníci – stejným způsobem byla kavárna vybavena i hrnečky nebo skleničkami. Samozřejmě je nutné mít zajištěno praní použitých ubrousků a utěrek.

Ostatní tříditelný odpad

Třídění odpadu je v kavárně opravdu na vysoké úrovni. Drobné nedostatky lze odstranit dostupností nádob na veškerý tříděný odpad („mám to kam dát“) a opakovaným připomínáním zásad třídění zaměstnancům („vím, co kam patří“).

Tím pravým motivačním prvkem ke 100% třídění je potom snížení frekvence svozu a/nebo velikosti popelnice.

Předcházení vzniku odpadů

Při provozu kavárny vznikají odpady, které jsou řádně vytříděny a odevzdány k recyklaci. Ovšem podstata konceptu Zero Waste je odpady nevytvářet. V bodech níže shrnujeme, co už v kavárně funguje dobře, a předkládáme tipy na zajištění provozu s co nejmenší produkcí odpadu:

- V kavárně už nyní úspěšně **omezují obaly** u řady potravin – dodávky ovoce a zeleniny v bedýnkách, nákupy větších balení, výroba vlastních základů jídel (např. pesto, základy omáček apod.).
- Jídlo s sebou v kavárně balí buď do přinesených obalů, nebo poskytují krabičky za zálohu a motivují zákazníky k jejich vrácení. Úspěšně **se tak vyhýbají jednorázovým plastovým obalům**.
- Téměř všechno vybavení v kavárně bylo pořízeno jako dar a bylo taky využito vybavení po předešlém nájemci prostor. Těmto **věcem tak byl prodloužen život** a nebylo potřeba vyrábět nové.

V současné době se také připravuje samoobslužný pult, kde si budou moci zákazníci nabrat vyhovující porci. Předejde se tak zbytkům z nedojezených normalizovaných porcí.

Možnosti dalšího zlepšení:

- Výraznější omezení množství obalů od potravin:
 1. Kontaktovat svoje dodavatele a požádat je o redukci obalů, zeptat se na možnost vrácení a znovunaplnění obalů.
 2. Využít možnosti bezobalového nakupování v blízkosti kavárny:
 - <http://cockuvbiojarmark.org/>
 - <http://www.brnovomfass.cz/>
 - <http://www.orisky-koblizna.cz/>
 - <http://www.branakezdravi.cz/>
 - http://www.ecb.cz/dobra_rada/nap_a_set_vareni.php
 - <https://www.cukr-ryze.com/>
- Nulová nabídka nápojů v nevratných lahvích.
- Omezení obalů od čisticích prostředků. Přimo v Brně se nachází společnost Tierra Verde produkující českou ekodrogerii s kompletním sortimentem. Jejich bezobalový program umožňuje po vyprázdnění obal od produktu přímo v sídle společnosti nebo v některém z partnerských obchodů znovu naplnit. Některé čisticí prostředky jsou navíc nabízeny v kontejnerech o objemu až 25 litrů.

Tři ocásci ušli už řádný kus cesty k Zero Waste. V současné době je nejvíce pálí bioodpad končící v popelnici a zajistit jeho třídění a svoz by měla být priorita.

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

**NADACE
veronica**
SPOLEČNĚ PRO BRNO

Připravilo Hnutí DUHA v září 2017 díky projektu podpořenému z veřejné sbírky dobročinných obchodů Nadace Veronica.